

Az agrárágazat – ezen belül a földügy – összefoglaló értékelése*

Benedek Fülöp földbirtok-politikai kormánybiztos,
az FVM c. államtitkára, a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet elnöke

Mindenekelőtt engedjék meg, hogy megköszönjem megtisztelő meghívásukat a földügyi és térképészeti szakterület immár hagyományos, az egész szakmát megmozgató, kétévenkénti sereg-szemléjére, az ez évi Vándorgyűlésre. Meghívásuknak nagy örömmel teszek eleget, hiszen úgy érzem, van mondanivalónk egymás számára.

Tudom, hogy ez a rendezvény a korábbiakban szinte kizárólag a földmérők és térképészek szakmai konferenciája volt, és csak a rendszerváltás időszakában vált a sokkal szélesebben értelmezhető földügyi szakág tapasztalatcseréjének egyik legfontosabb eseményévé. A változás számomra logikus és természetes, hiszen a politikai és a gazdasági élet átalakulásának, a számítástechnika és a geodéziai technológiák rendkívül gyors fejlődésének és nem utolsó

sorban az Európai Unióhoz való csatlakozásunknak köszönhetően olyan új feladatokat kell a szakterület képviselőinek megoldania, amelyek jellemzője a komplexitás. E feladatokat integráltan, minden lehetséges kapcsolódási pontot figyelembe véve kell végrehajtanunk. Ehhez pedig elengedhetetlen a különböző szakterületek képviselőinek együttgondolkodása, a fejlesztések eredményeinek, sikereinek publikálása és természetesen a gondok megosztása is.

Ezen gondolatok jegyében engedjék meg, hogy a magam szakterületéről, azon belül is az agrárium helyzetéről adjak – a teljesség igénye nélkül – tájékoztatást Önöknek, különös tekintettel a küszöbön álló uniós csatlakozásunkra.

A magyar agrárium helyzetét a napi sajtó elég gyakran tárgyalja. Emiatt az agrártermelés helyzetének, problémáinak bemutatásánál csak a legrelevansebbekre vállalkoznék.

Az elmúlt év nyarán lezajlott kormányváltás után a kormány (ezen belül az FVM) mélyrehatóan elemezte a magyar mezőgazdaság helyzetét, és kimunkálta azokat a lépéseket, amelyek révén a mezőgazdaság jelentős fejlesztése megindulhat; figyelembe véve az EU-csatlakozás révén kialakuló új viszonyokat is.

E fejlesztési elképzelés érvényesítését zavarta meg egyrészt a forint árfolyamának emelkedése (majd gyengülése), másrészt – az egész ország területét érintő – sok hónapos aszály. Ezek révén a mezőgazdaság fejlesztésére szánt források jó részét a kényszerintézkedések (támogatások) felémésztették, valamint az (időközben befejeződött)

* Az MFTTT Vándorgyűlésén (Debrecen, 2003. július 12.) elhangzott előadás szerkesztett változata.

aratás kiemelkedően alacsony termésátlagai miatt az agrár-gazdaság jelentős bevételről esett el.

Jellemző a helyzetre, hogy mára (július 11.) 80 %-os megbízhatósággal csupán 2,6 tonna/ha átlagterméssel számolhatunk a gabonatermesztésben, a korábbi évek 3,5–4,5 tonna/ha értékeivel szemben. Ezen az országos átlagtermésen belül három megyében csupán 1,7–1,8 tonna/ha termésrel lehet számolni; 11 megyében pedig 3 tonna/ha alattival.

Erre a különlegesen rossz agrár-helyzetre tekintettel már elkészült a kormány határozat-tervezete (ennek elfogadása július második dekádjában várható). Ez a kormányrendelet arra hivatott, hogy (a nemzetgazdaság lehetőségének mértékében) könnyítse a gazdálkodók helyzetét, pontosabban lehetővé tegye (a gazdálkodók saját forrásait is bekalkulálva) a talpon maradást és az EU-csatlakozás nyújtotta esélyek megőrzését.

Most visszatérnék a magyar földügyi szakigazgatás mostani feladatainak és fejlesztésének kérdéseire.

Amint az elmondottakból kitűnik, számos, az EU-csatlakozással kapcsolatos téma – közvetlenül vagy közvetve – érinti a jelenlévő szakembereket.

E témák közül elsőnek a Nemzeti Kataszteri Program eddig elért eredményeinek és a program folytatásának fontosságát szeretném említeni, és nem csak azért, mert a Program indításánál – akkor a tárca közigazgatási államtitkáraként – magam is bábáskodhattam.

Minden fejlett gazdasággal rendelkező ország egyik legfontosabb infrastrukturális szükséglete a megbízható, a különböző nyilvántartások és műszaki tervezések alapjául szolgáló kataszteri térképrendszer. Fokozottan érvényes ez hazánkra, amely – talán mondhatjuk – utána van a tulajdonviszonyok alapvető átrendeződésének, és előtte az uniós vérkeringésbe való integrálódásnak. Túlzás nélkül mondhatom, hogy elemi létszükségletünk a megbízható, számítógépen kezelhető, a legkülönbözőbb igényeket kielégítő alaptérképek rendelkezésre állása. És itt nem csak az agrárium szakterületére gondolok, hiszen a környezet- és természetvédelmi, a vízgazdálkodási, az agrár-környezetgazdálkodási, a katasztrófavédelmi, az önkormányzati szakterületek – és sorolhatnám még tovább – ugyanígy igénylik ezeket a térképeket.

Az igények sokszínűsége az oka annak, hogy a Nemzeti Kataszteri Program keretében megvalósuló projektek, illetve térképművek is többfélék. Az indulásnál a fő cél a TAKAROS rendszer térképi moduljának fejlesztése, a DAT szabvány sze-

rinti állami földmérési alaptérképek készítése volt. Nagyvárosaink, főleg a megyeszékhelyek és a megyei jogú városok hamar felismerték a városvezetésben is jól használható digitális térképek jelentőségét, és anyagilag is hozzájárultak az adatállomány elkészítéséhez.

Ennek eredményeként 474 ezer hektáron áll rendelkezésünkre a szabvány szerinti térképi adatbázis.

Az uniós csatlakozás időpontjának közeledtével újabb igény fogalmazódott meg, ami újabb feladatokat generált. Nevezetesen, a földalapú támogatások integrált igazgatási és ellenőrzési rendszeréről, annak térképi alapjairól van szó. A figyelem középpontjába ezzel a külterületek kerültek.

Az élet visszaigazolta a földügyi szakigazgatás – és a tárca – több mint egy évtizeddel ezelőtti azon döntését, hogy a termőföld privatizációjával kapcsolatos földmérési munkákat numerikusan, számítógépes feldolgozásra alkalmasan kell elvégezni. E döntés nyomán a külterületek több mint felén rendelkezésünkre állnak azok a digitális adatok, amelyek kiegészítésével megkezdődhetnek a külterületi vektoros térképek előállításának munkái. A négy körzeti földhivatal illetékességi területét lefedő mintaprojekt sikeres volt, ennek köszönhetően ma már hat megye területén folyik a munka, és reményeink szerint egy–másfél év múlva már 2,6 millió hektáron fogunk külterületi vektoros digitális térképpel rendelkezni.

Az uniós csatlakozással kapcsolatos feladatokat azonban ennél korábban kell teljesítenünk. Az Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszert (IIER) a csatlakozás tényleges időpontjáig, 2004. május 1-jéig létre kell hozni. A földügyi szakigazgatásra hárul e rendszer földalapú támogatásokkal kapcsolatos moduljának, a Mezőgazdasági Parcella Azonosító keret Rendszernek (röviden: MePAR) a megalkotása. A támogatások igényléséhez és a felhasznált támogatások ellenőrzéséhez az ortofotó alapon elkészített, úgynevezett fizikai blokkokat tervezzük használni. A fizikai blokkok határvonalait a fényképen és a terepen egyaránt jól azonosítható és feltehetően hosszabb távon is változatlan természetes tereptárgyak, terepalakulatok képezik. Az elkülönülő földhasználatok blokkokon belüli azonosításához szükség van a kataszteri adatokra is, ezért háttér-fedvényként a meglévő ingatlan-nyilvántartási térképek szkennelt, digitális állományát is el kell készíteni. Tudom, hogy a földhivatalok jelenleg is emberfeletti munkával végzik ezt a feladatot annak érdekében, hogy hátridőre elkészüljenek.

Itt feltétlenül el kell mondanom Önöknek azt, hogy a MePAR-ral kapcsolatban rendkívül pozitív képet alakult ki a tárca vezetéseben a szakterület szereplőiről, ideértve a földhivatalok, a Földmérés- és Távérzékelési Intézet, valamint a szakfőosztály munkatársait. Elmondhatjuk, hogy a rendszer európai színvonalú lesz, s ezt az állítást alátámasztja az uniós auditorok teljes elégedettséget tükröző véleménye is.

Napjaink egyik aktuális és a jelenlevők nagy részét közelről is érintő kérdése az ingatlan-nyilvántartás – ma még nem teljesen eldöntött – jövőbeni működése. Közismert tény, hogy az igazságügyi tárca vezetője a telekkönyv, illetve a bírósági felügyelet visszaállítása mellett érvel. Azzal a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium vezetése is egyetért, hogy a tulajdonjog biztonsága, az ingatlanokkal kapcsolatos jogügyleteknek a jogszabályokban foglalt határidőkben történő pontos és szakszerű átvezetése elsőrendű fontosságú kérdés. A véleményeltérés az ehhez vezető út, a legmegfelelőbb módszer kiválasztásában van. Az IM által javasolt szervezeti változtatás számomra időutazásnak tűnik, mégpedig visszamatató előjellel. Túl azon, hogy végső soron a bírósági felügyelet jelenleg is érvényesül az ingatlan-nyilvántartás felett, számtalan oka van annak, hogy a tárcánk vezetése inkább a földhivatali háttér megerősítésében, a megkezdett számítógépes rendszer továbbfejlesztésében és az ingatlan-nyilvántartási munkatársak folyamatos, magasabb színvonalú képzésében látja azokat a garanciális elemeket, amelyek az elvárható jobbiztonságot szolgálják az állampolgárok, a közigazgatás és a gazdasági élet szereplői számára.

Bizonyos vagyok abban, hogy jó úton járunk; a Nemzeti Kataszteri Program felgyorsítása, a számítógépen kezelhető digitális térképállomány folyamatos bővülése, a TAKARNET – melyről igen pozitív visszajelzések érkeznek – elterjedése egyre több olyan szolgáltatást biztosít, ami a nálunk fejlettebb, uniós országokkal való összehasonlítás próbáját is kiállja.

Ezért, meggyőződésem szerint, egy drasztikus irányváltás rövid távon egészen biztosan visszavetné a szakterületet, és hosszútávon sem nyújtaná garanciát a színvonalasabb nyilvántartás megvalósulására.

A Vándorgyűlés témái között kiemelt helyet kapott idén az oktatás, a szakképzés témája. Ez helyes és indokolt, hiszen a manapság oly sokat emlegetett "tudásalapú társadalom" csak akkor válhat valósággá, ha minden szakterületen (így a földügy

területén is) az oktatás lépést tart a technikai, technológiai fejlődéssel, és maximálisan kielégíti a szakemberekkel szemben támasztott, egyre növekvő igényeket.

Közhelynek számít, de nem lehet eléggé hangsúlyozni az egyszer megszerzett tudás egyre gyorsuló avulását, devalválódását. A fejlődés, a lépéstartás záloga a folyamatos, de legalábbis rendszeres képzés.

Az előzőekben érintőlegesen már említettem az ingatlan-nyilvántartó szervező képzés fontosságát, ami jól példázza azt a törekvést, hogy az első vonalban dolgozó munkatársak minél felkészültebben, magasabb színvonalon végezhesék munkájukat. Több száz földhivatali dolgozó főiskolai képzése folyik jelenleg is, ami jelzi a kedvező irányt. Természetesen nem csak róluk van szó, a mérnököknek, technikusoknak ugyanígy szükségük van arra, hogy posztgraduális képzések vagy célzott, tematikus tanfolyamok keretében sajátítsák el a szakmai újdonságokat. Hiszem azt, hogy a mostani Vándorgyűlés is jó alkalom volt minden résztvevő szellemi gazdagodására.

Engedjék meg, hogy a magam szűkebb szakterületének, jelenlegi hivatalom feladatainak aktuális kérdéseiről és szakigazgatási kapcsolódásáról is szót ejtsek.

A Kormány Nemzeti Földalapot érintő programja ugyanis csak Önökkel – és itt elsősorban a földhivatali munkatársakra gondolok – valósítható meg. Nem kell külön hangsúlyoznom, hiszen nap, mint nap a bőrükön érzik az együttműködés terheit.

Az eredményes munka záloga a jó együttműködés – amely az állampolgároknak nyújtott felvilágosító munkától kezdve, a területen dolgozó kollégáim számára biztosított elhelyezésem keresztül a gyors adatszolgáltatásig – sokféle formában nyilvánul meg. Köszönettel tartozom az eddigi tevékenységükért, és kérem, hogy továbbra is biztossítsák azt a hátteret számunkra, amely nélkül elképzelhetetlen a kitűzött célok megvalósítása. A birtokrendezéssel és ezen belül a földalappal kapcsolatos program még az elején tart, de egyértelmű, hogy a jövőben fontos szerepe lesz a mezőgazdaság és a birtokszerkezet ésszerű és hasznos kialakításában.

A „termőföldért életjáradékot” programunkat – amely már jelenlegi formájában is sikeresnek nevezhető – tovább kívánjuk bővíteni.

Hamarosan a Kormány elé kerül a 255/2002. számú kormányrendelet módosításának tervezete, mely szerint a Nemzeti Földalappkezelő Szervezet a jövőben tulajdoni hányadként nyilvántartott ter-

mőföldekre is kiterjeszti az életjáradékra váltás lehetőségét. A változás természetesen további feladatokat generál az Önök számára is, amihez ismételten kérem a szükséges közreműködésüket.

Végül, de nem utolsó sorban szeretném megköszönni a Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság vezetőinek és tagságának azt az odaadó és magas szintű szakmai munkát, amivel hathatósan segítik a földügyi szakterület tevékenységét, ezen belül is a hivatali apparátusnak nyújtott segítséget.

A teljesség igénye nélkül ki kell emeljek néhány, a Társaság szervezésében a közelmúltban lebonyolított eseményt. Így a tavaly novemberben megrendezett „Ingatlan-nyilvántartás vagy telekkönyv” című konferenciát, melynek konklúziójaként megfogalmazott ajánlásait a minisztérium vezetése jól hasznosította a már említett érvrendszer kidolgozása során.

Ugyancsak igen sikeresnek és hasznosnak minősíthető a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és *dr. Németh Imre* miniszter úr védnökségével

megtartott, a Nemzeti Kataszteri Program felgyorsításáról szóló szakmai konferencia.

Biztos vagyok abban, hogy az ott elhangzottak is hozzájárultak a vonatkozó kormány-előterjesztés elfogadásához.

Elismerésemet és köszönetemet kell kifejeznem a Társaság gondozásában megújult külsővel és tartalommal megjelenő *Geodézia és Kartográfia* című szakfolyóirat főszerkesztőjének, Szerkesztőbizottságának és szerzőinek is. Nemcsak a színvonalas tartalom miatt, hanem azért is, mert a lap folyamatosan biztosítja a földügyi, földmérő és térképész szakemberek és minisztériumi vezetők közötti kölcsönös információcsere lehetőségét.

Még egyszer megköszönöm meghívásukat és a lehetőséget, hogy szólhattam Önökhöz. A Vándorgyűlés hátralévő részében jó tanácskozást és személy szerint minden kollégának (minden résztvevőnek) jó egészséget, munkájukhoz további sok sikert kívánok.

Köszönöm, hogy meghallgattak.

Tájékoztató a földügyi szakág fejlesztési elképzeléseiről*

Dr. Berczi Norbert helyettes államtitkár

Tisztelt Vándorgyűlés!

Megtiszteltetés számomra, hogy részt vehetek a földügyi szakigazgatás területén tevékenykedő Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság (MFTTT) mostani Vándorgyűlésén. Ebből az alkalomból az FVM nevében tisztelettel köszöntöm a Vándorgyűlést, annak minden résztvevőjét.

Külön öröm számomra az is, hogy az MFTTT – a már kialakult gyakorlatnak megfelelően – ezen a tanácskozáson is a program jelentős részében a földügy feladataival és a tervezett, illetőleg folyamatban lévő fejlesztési programokkal kíván foglalkozni. Örömmel állapítom meg azt is, hogy a mostani rendezvény résztvevőinek (és előadóinak) jelentős része a földügyi igazgatás intézményeit képviseli. Így egyrészt esélye van annak, hogy az egyes témákat hozzáértő szakemberek vitatják meg, másrészt ez (a magas földügyi részvé-

teli arány) is igazolja az MFTTT és az FVM földügyi vezetése között kialakult kölcsönös és hatékony együttműködést.

Előadásom keretében ennek megfelelően ugyancsak a földügyi szakigazgatás fő fejlesztési programjait kívánom vázolni. Ennek szakmai-technikai vonatkozásait a jelenlévő szakemberek bizonyára kellő részletességgel fogják megvitatni, és így még sikeresebben lehet megvalósítani a földügy (földmérés, térképészet, ingatlan-nyilvántartás, földvédelem) fontos fejlesztési célkitűzéseit.

1. Előzmények

A rendszerváltás hatására valósult meg hazánkban a termőföld privatizációja, és ennek következményeként került előtérbe a tulajdon biztonságának fokozottabb szavatolása. A politikai és gazdasági folyamatok hatása megjelent a földhivatalokban is, a tulajdon nyilvántartásával szemben magasabb elvárásokat követelve.

* Az MFTTT Vándorgyűlésén (Debrecen, 2003. július 12.) elhangzott megnyitó előadás szerkesztett változata.